

החיטה היא ממשפחת הדגניים. את החיטה זורעים באביב וקוצרים בסתיו. צורתה היא קנה ארוך וזקוף ובראשו השיבולת. החיטה ירוקה, וכשהיא מבשילה צבעה הופך לזהוב.

כיצד מגדלים את החיטה? בסתיו חורשים את האדמה ומחליקים אותה וכך השדה מוכן לזריעה. בעבר האיכר פיזר את גרגירי החיטה שבידיו מתוך תרמיל שהיה קשור לצווארו. כיום עושים זאת טרקטורים.

לאחר הזריעה מצפים לגשם הראשון שישקה את הזרעים שבאדמה. הזרע (גרגיר החיטה) סופג את המים ותופח.

"מן החיטה אל הלחם" כתבו איריס ואלינור.

עונת האביב היא זמן הקציר. בעבר קצרו את השיבולים בעזרת מגל או חרמש. כיום קוצרים בעזרת קומביין.

את השיבולים אלמו באלומות בשדה והובילו אותן לגורן. בגורן דשו את השיבולים (הפרידו בן המוץ – הקליפה – לגרגירים) בחבטות במקלות או במורג הרתום לשור או לחמור המסתובב במעגל. אז היו זורים את המוץ ברוח, והגרגירים צנחו ארצה. בשלב מאוחר יותר טחנו אותם באבני רחיים או במכתש ועלי, ומהקמח אפו לחם. היום גם זאת עושה הקומביין: הוא משלב בתוכו את כל שלבי הפרדת הגרעין: חיתוך קני השיבולת בסכינים חדות והפרדת הגרגירים. ואת הגרגירים טוחנים לקמח במפעל.

חריש בעבר ובימנו

זריעה בעבר ובימנו

קציר בעבר ובימנו

הנבטת חיטה:

- אפשר להנביט חיטה על צמר גפן או באדמה בחצר או באדנית. הזריעה בנובמבר-דצמבר. יש להפוך את האדמה לפני הזריעה ולדאוג להשקיה יום-יומית (עם הילדים).

הכנת קמח:

- אפשר לחלק לילדים שיבולים שלמות, להתבונן בגרעינים ולהפריד אותם מן הקליפה (דישה), לטחון אותם בעזרת מכתש ועלי ולקבל קמח. אפשר להוסיף לו קמח מוכן ולנפות אותו יחד בעזרת נפה.

הכנת לחם:

- מן הקמח שהכנו נכין בצק ונאפה לחם, פיתות או חלות.

פעילות

- ברכת "המוציא לחם מן הארץ, מדוע יש ברכה מיוחדת ללחם? במה הלחם שונה ממאכלים אחרים?
- ניזכר בשלבים הרבים שלמדנו ובמאמץ שנדרש לייצר לחם ("בזיעת אפך תאכל לחם")

בעקבות הפעילות

היה היו פעם אווז, חתולה, תרנגול ותרנגולת קטנה אדומת כרבולת. הם גרו יחדיו בבית קטן. האווז, החתולה והתרנגול היו עצלים מאוד, ומעולם לא נטלו חלק בעבודות הבית. וכך נאלצה התרגולת הקטנה אדומת הכרבולת לעשות הכול בעצמה.

יום אחד מצאה התרגולת הקטנה כמה גרגירי חיטה בחצר הבית. "מי יעזור לי לזרוע את גרגירי החיטה?" שאלה.

"לא אני!" אמר האווז.

"לא אני!" אמרה החתולה.

"לא אני!" אמר תרנגול.

"אם כן, אצטרך לעשות זאת בעצמי!" אמרה התרגולת הקטנה אדומת הכרבולת, וכך עשתה. היא ערבבה את הקמח במים, והנה כאשר צמחה החיטה והבשילה, שאלה התרגולת הקטנה: "מי יעזור לי לקצור את החיטה?"

"לא אני!" אמר האווז, "לא אני!" אמרה החתולה, "לא אני!" אמר התרנגול. "אם כן אצטרך לעשות זאת בעצמי!" אמרה התרגולת הקטנה אדומת הכרבולת. וכך עשתה.

קצרה התרגולת הקטנה את החיטה

ואחר אמרה: "עתה מי יעזור לי לשאת את החיטה אל טחנת הקמח?"

"לא אני!" אמר האווז, "לא אני!" אמרה החתולה, "לא אני!" אמר התרנגול. "אם כן אצטרך לעשות זאת בעצמי!" אמרה התרגולת הקטנה אדומת הכרבולת. וכך עשתה.

כאשר הגיע הקמח מטחנת הקמח, שאלה התרגולת הקטנה: "מי יעזור לי לאפות לחם מן הקמח?"

"לא אני!" אמר האווז, "לא אני!" אמרה החתולה, "לא אני!" אמר התרנגול.

אם כך אצטרך לעשות הכל בעצמי, אמרה התרגולת, וכך עשתה.

לשה את הבצק, ואחר הכניסה אותו לתוך תנור האפייה. כאשר היה הלחם אפוי דיו, הוציאה אותו התרגולת הקטנה מן התנור ושאלה: "מי יעזור לי לאכול את הלחם?"

"אני אעזור!" אמר האווז.

"אני אעזור!" אמרה החתולה.

"אני אעזור!" אמר התרנגול.

"לא ולא!" אמרה התרגולת הקטנה אדומת הכרבולת, "אני מצאתי את גרגירי החיטה, אני זרעתי אותם באדמה, אני קצרתי וסחבתי אותם אל טחנת הקמח, ואני אפיתי את הלחם! הכול הכול עשיתי בעצמי! אף אחד מכם לא עזר לי. עתה, גם אוכל אותו בעצמי!" וכך עשתה.

סיפור עממי מעובד על ידי שלמה אבס

איכר אחד קצר בחרמש כל הבוקר עד שהתעייף וישב לנוח. יצא שועל מן החורשה הסמוכה, ניגש אל האיכר ואמר:
 "מה אתה אוכל?"
 "לחם", אמר האיכר.
 "תן לי פרוסה, מעולם לא טעמתי לחם."
 נתן לו פרוסה.
 "מצוין", אמר השועל, "גם אני אכין לי לחם כזה. איך מכינים אותו?"
 "קודם כול, קח מחרשה וחרוש את האדמה."
 "ואז יהיה לחם?"
 "עוד לא. אחר כך משדדים..." (עודרים) את האדמה.
 "ויש לחם?"
 "חכה רגע, עוד לא זרעת!"
 "ואז יהיה לחם?"
 "לא, אז ירד גשם, והזרעים ינבטו ויגדלו כל החורף, ובערך בחג השבועות הם יבשילו."
 "ואז אפשר כבר לאכול לחם?"
 "לא... אז אתה קוצר ומביא את התבואה לגורן..."
 "ואוכל לחם?"
 "עוד לא... אתה עוד צריך לדוש, לאסוף את הגרעינים, לטחון אותם לקמח..."
 "וסוף סוף אוכלים לחם?"
 "עוד מעט... מן הקמח תעשה בצק, תלוש אותו, תעשה לך כיכר לחם ותאפה בתנור."
 "ואז יש לחם?"
 "כן! ואז תחתוך לך פרוסה ותאכל".
 חשב השועל ואמר: "קשה מדי, ארוך מדי, אפשר להשתגע. עדיף שארוץ ואחפש לי איזו תרנגולת", והלך לו.

אגדה עממית, העיבוד לקוח מאתר משרד החינוך.

פיטר ברויגל האב | הקציר 1565

גבהרד פוגל | רות ובוועז בשדה 1920

קמיל פיסרו | הקציר 1882

וינסנט ואן גוך | אישה מאגדת אלומות אחרי הקציר.

- נתבונן ביצירות השונות:
- במה הן דומות זו לזו? (אור צבעים, תנוחות גוף)

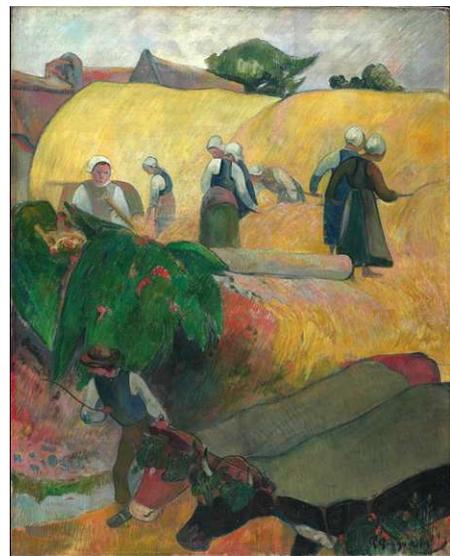

שיחה

- נסו לצייר ציור בעקבות אחת היצירות.

פעילות

פול גוגן | הקציר 1889